

Kaupunginhallitus 13.05.2024 § 120

§ 120

Valtuustoaloite henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin kokeilun toteuttamiseksi Espoossa (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Laitala Pasi
Nousjärvi Niina
Isoaho Karoliina
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Auli Üllen ja Tiina Elon ym. 15.5.2023 jättämään valtuustoaloitteeseen henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin kokeilun toteuttamiseksi Espoossa ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Tiina Elo Kausteen kannattamana ehdotti, että asia palautetaan uudelleen valmisteltavaksi siten, että vastauksessa arvioidaan tarkemmin millaisia kustannuksia verrokkikaupunkien kokeilujen pohjalta Espoon kontekstiin kehitettävän henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin työkalun käyttöönotto aiheuttaisi ja millaisia resursseja sellaisen ylläpitäminen edellyttäisi, sekä millaisia mahdollisuuksia työkalu voisi tarjota paikallisille palveluntarjoajille. Vastauksessa todetaan, että Tampereen hiilijalanjälkilaskurilla on edelleen käyttäjiä ja sovellus nähdään yhtenä osaratkaisuna kestävä liikunnan edistämiseen ja asukkaiden hiilijalanjäljen vähentämiseen.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Tiina Elon ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus:

Asia palautettiin uudelleen valmisteltavaksi siten, että vastauksessa arvioidaan tarkemmin millaisia kustannuksia verrokkikaupunkien kokeilujen pohjalta Espoon kontekstiin kehitettävän henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin työkalun käyttöönotto aiheuttaisi ja millaisia resursseja sellaisen ylläpitäminen edellyttäisi, sekä millaisia mahdollisuuksia työkalu voisi tarjota paikallisille palveluntarjoajille. Vastauksessa todetaan, että Tampereen hiilijalanjälkilaskurilla on edelleen käyttäjiä ja sovellus nähdään yhtenä osaratkaisuna kestävä liikunnan edistämiseen ja asukkaiden hiilijalanjäljen vähentämiseen.

Valtuustoaloite

Auli Ülle ja Tiina Elo sekä 26 muuta valtuutettua ovat 15.5.2023 jättäneet valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että Espoon kaupunki selvittää mahdollisuudet toteuttaa kokeilu henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin sovelluksesta.

Aloitteessa todetaan, että asukkaiden henkilökohtaisiin päästöihin vaikuttaminen on usein kaupunkien haasteena ja henkilökohtaisen hiilibudjetin työkalu tarjoaa kaupungin asukkaille kannustimen ilmastoystävällisiin arjen valintoihin. Aloitteessa tuodaan esiin Lahden kaupungin CitiCAP-hanke, jonka yhteydessä Lahdessa toteutettiin kokeilu henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin sovelluksesta. Kokeilun tavoitteena oli vähentää henkilöliikenteen päästöjä ottamalla kaupunkilaiset mukaan päästötalkoihin ja palkitsemalla heitä ilmastoystävällisistä liikkumisvalinnoista. Aloitteessa todetaan, että Lahden esimerkin tavoin kestävän liikkumisen osa-alue voisi olla hyvä lähtökohta henkilökohtaisen hiilibudjetin kokeilulle Espoossa. Se voisi tuoda piristystä liikenteen päästövähennyksiin ja joukkoliikenteen käyttöön. Aloitteessa todetaan myös, että kokeilua voisi laajentaa kokemusten pohjalta kattamaan muita päästölähteitä. Aloitteen mukaan kokeilun toteuttaminen Espoossa tukisi asukkaiden kestäviä valintoja Espoo-tarinan tavoitteiden mukaisesti Espoo-yhteisössä ja asukkaiden arjessa.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Asukkaiden kestävien valintojen tukeminen ja henkilökohtaisiin päästöihin vaikuttaminen on tärkeä osa Espoon ilmastotyötä. Valtuustoaloite on tehty tukemaan Espoo-tarinan, kaupungin hiilineutraaliustavoitteen ja 1.5 asteen elämäntavan saavuttamista.

Espoossa on seurattu muissa isoissa kaupungeissa toteutettuja henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin hankkeita, kuten aloitteessa esiin tuotua Lahden CitiCAP-projektia ja Tampereen Keli-projektia. Verrokki kaupunkien kokeilujen tulosten perusteella ehdotettua henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin työkalua ei ole todettu relevantiksi toimeksi Espoon kontekstissa. Tällä hetkellä kaupungissa ei ole varattu resursseja edistämään esitettyä henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin työkalua eikä vastaavia kokeiluja olla käynnistämässä.

Valtuustoaloitteessa esiin tuodussa CitiCAP-hankeessa (2019–2021) toteutettiin kaupunkilaisille suunnattu liikkumisen hiilijalanjälkilaskuri ensimmäisenä maailmassa. Kuten aloitteessa todetaan, hiilijalanjälkilaskurin kokeilun aikaiset vaikutukset olivat myönteisiä ja yli kolmasosa sovelluksen käyttäjistä vähensi omia päästöjään. Laskurin käyttäjät eivät kuitenkaan merkittävästi reagoineet päästöoikeuden hinnan muutokseen eli laskurin kannustintoihin. Lisäksi pitkällä aikavälillä sovellus ei ole tuonut toivottuja tuloksia: hiilijalanjälkilaskurin toiminta loppui heti hankkeen loppumisen yhteydessä vuonna 2020.

Myös Tampereella on kehitetty kaupunkilaisille suunnattu liikkumisen hiilijalanjälkilaskuri. Laskuri on sisällytetty Tampere.Finland-mobiilisovellukseen, johon on yleisesti koottu tietoa kaupungin palveluista. Hiilijalanjäljen lisäksi sovellus esittää käyttäjille kohdennettuja terveystietoja. Tampere toteutti yhdessä Helsingin yliopiston ja VTT:n kanssa Keli-hankkeen (2022–2023) selvittääkseen hiilijalanjälkilaskurin ja terveystietojen yhteistä vaikuttavuutta ja ohjaavuutta kestävän liikkumisen

edistämisessä. Keli-hankkeen lopputulemana oli, että käyttäytymisen muuttaminen hiilijalanjälkilaskurilla on haastavaa. Kohdennetun terveystiedon antaminen ei lisännyt testiryhmän arkiliikuntaa. Tampereen hiilijalanjälkilaskurilla on edelleen käyttäjiä (huhtikuussa 2025 n. 1300) ja sovellus nähdään yhtenä osaratkaisuna kestävästä liikkumisen edistämiseen ja asukkaiden hiilijalanjäljen vähentämiseen.

Kokeilujen pohjalta henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin kustannustehokkuus ja vaikuttavuus päästövähennyksiin nähdään pieneksi. Tehdyissä kokeiluissa sovelluksen käyttämisen perustuminen vapaaehtoisuuteen vähensi sen päästövähennyspotentiaalia. Molemmista kaupungeista sovelluksen käyttäjiksi on myös valikoitunut suurilta osin sellaisia asukkaita, jotka jo valmiiksi liikkuvat aktiivisesti ja joiden päästöt ovat jo lähtökohtaisesti keskiarvoa pienemmät. Lisäksi sovelluksen käyttöönotto ja jatkossa laskureiden ylläpito ja markkinointi vaatii kaupungilta merkittävää ja jatkuvaa resurssointia.

Valtuustotoaloitteessa ehdotetaan hiilibudjetoinnin konseptin laajentamista muille osa-alueille. Kuitenkin muilla sektoreilla hiilijalanjälkilaskureita edistetään yritysten toimesta, esimerkiksi K-ryhmän sovelluksessa, joten kaupunkien oman sovelluksen kehittämisen tarve nähdään pieneksi. Espoon ilmastotyötä pyritään tekemään vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti. Nämä huomioiden, asukkaiden henkilökohtaisiin päästöihin vaikutetaan ensisijaisesti muilla tavoin kuin henkilökohtaisella päästöbudjetoinnilla. Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartassa painotetaan joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytysten parantamista sekä sähköautojen käytön nopeaa lisääntymistä. Lisäksi kaupunki tukee asukkaiden kestäviä valintoja esimerkiksi kestävästä kehityksen kasvatuksella ja viestinnällä sekä edistämällä kierto- ja jakamistalouden palveluiden kannattavuutta.

Kaupungin rooli kestävästä elämäntapaan siirtymisen tukemisessa on toimia aktiivisena rakenteiden mahdollistajana, palvelun tarjoajana, yhteistyötahona ja viestijänä. Yhteistyö erilaisten yhteisöjen ja järjestöjen kanssa on avainasemassa, jotta tavoitamme mahdollisimman paljon espoolaisia. Esimerkiksi kestävästä liikkumisesta tukevia maksuttomia oppitunteja perusopetuksen 5.-9- luokkalaisten osallistajien kestävästä liikkumisesta ja energian ratkaisuja. Espoo järjesti viime vuonna kevästä syyskuun maksutonta pyöräilyn perustaitojen opetusta aikuisille espoolaisille yhteistyössä Helsingin seudun pyöräilijät (Hepo) ry:n kanssa. Kurssit saavat jatkoa vuonna 2024. Erilaiset osallistamisen menetelmät ja tiivis työskentely Espoo-yhteisön kanssa on mahdollistanut erilaisten ryhmien tavoittamisen kestävästä liikkumisesta viestimisessä, esimerkiksi aliedustettujen tai passiivisten ryhmien, joilla on isompi potentiaali vähentää omia päästöjä.

Liikkumisen ohella Espoossa on edistetty muita kestävästä elämäntavan teemoja monin keinoin. Kestävä kehitys on kiinteä osa kasvun ja oppimisen toimialan toimintaa koko opinpolulla, varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle asti. Kestävä kehitys on merkittävässä roolissa Espoon kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa ja vuosittaiseen lukuvuosisuunnitelmaan tarkennetaan toimenpiteet kestävästä kehityksen edistämiseksi kussakin koulussa. Lisäksi monet koulut ja päiväkodit ovat mukana Vihreä Lippu -ohjelmassa. Vihreä lippu -sertifikaatti on osoitus osallistavasta, suunnitelmallisesta ja laadukkaasta ympäristökasvatustyöstä. Espoo on myös toteuttanut kestävästä elämäntapaan liittyviä kursseja osana vihreää siirtymää edistäviä kokeiluja.

Espoossa käynnistyy lisäksi tänä vuonna kaksi kansainvälistä hanketta, joissa painotetaan osallisuutta ja yritysyhteistyötä: Cycle4Climate (2024–2028) ja Espoo Climate Community (2024-2026). Cycle4Climate-hankkeessa toteutetaan Keilaniemen, Tapiolan ja Otaniemen alueella usean vuoden ajan interventioita pyöräilyn lisäämiseksi, esimerkiksi kampanjoiden, koulutusten ja yrityskilpailujen avulla. Espoo Climate Community -hankkeessa puolestaan kehitetään ilmastotyön osallisuutta kaupungin ja sen ilmastonkumppaneiden työssä. Toimissa keskitytään liikenteen, energian ja rakentamisen toimiin.

Villa Elfvikin luontotalo tekee ympäristökasvatusta, edistää kestävästä elämäntapaa mm. luontokoulun, luontoretkien, luontopolkujen, perus- ja vaihtuvien näyttelyiden ja tapahtumien keinoin. Espoo on toteuttanut näyttelyn ilmastotoimista Villa Elfvikissä ja suurimmissa kirjastoissa. Näyttelyssä on havainnollistettu toimia, joilla mahdollistetaan hiilineutraalia elämää Espoossa.

Asukkaiden kestävien valintojen tukeminen ja henkilökohtaisiin päästöihin vaikuttaminen huomioidaan myös kaupungin tulevissa ilmastotoimissa osana perustyytä ja ulkoisen rahoituksen kehittämishankkeissa.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite henkilökohtaisen hiilibudjetoinnin kokeilun toteuttamiseksi Espoossa

Tiedoksi